

Hoe het lezen leidt tot meer dan een recensie

‘Een vlecht van heilig gras’ van Robin Wall Kimmerer

Mijn zoon is veganist. Geen vlees dus, maar ook geen eieren of wollen kleren. Het was even wennen, want toen hij nog thuis woonde wilde hij maar al te graag vlees bij zijn eten, terwijl ik al half vegetarisch was. Eerst schakelde ik dus over naar vegetarisch, dat was dus niet moeilijk. Maar die volgende stap naar veganistisch bleef bij mij een beetje hangen in de vorige stap dus dreigde ik mij nogal eens te vergissen vooral als ik even een sausje met yoghurt aan wilde maken. Mijn zoon schonk me met mijn verjaardag een boek. Niet zomaar een boek. Met zijn afstudeeronderwerp ‘gras’ in de titel en wel 480 bladzijden dik. Wat moeilijk in je hand te houden als ik in bed weer een hoofdstukje lees. Nee het is geen veganistisch boek, er werd zelfs vis gegeten. Maar wel gaat dit boek over respect voor onze omgeving, de dingen, wezens om ons heen wat ook meestal een uitgangspunt is dat tot veganisme leidt. Een boek over dankbaarheid en de verbinding, het delen. Over dat boek, ‘Een vlecht van heilig gras’, schrijf ik nu.

De schrijfster, Robin Wall Kimmerer, is van geboorte Native American. Indiaan zijn wij misschien nog geneigd te zeggen maar dat woord is doordrenkt van een weerslag van kolonialisme, vernedering, ondankbaarheid, bandeloosheid en en delen slechts in de zin dat de Native Americans dan ook nog een heel klein deeltje eigen land mochten houden in de vorm van reservaten. Deze geschiedenis tekent natuurlijk ook het boek. Het naar buiten treden van een volk is als het naar buiten treden van de plantjes, de dieren, de dingen. Om bij dat laatste te beginnen; in dit boek zijn dat wat wij dingen noemen geen objecten maar wezens waarmee je een verbinding kunt maken. Ik zat al wel op een spoor zat van meer respect voor wat wij in onze westerse cultuur verwaarlozen. Maar dingen? ‘Listen more often to things than to beings’ Zingt de groep Sweet honey in the rock in het lied Breaths. Hoe geliefd deze groep voor mij ook is, die zin begreep ik nooit zo. Het gaat ook over water, vuur en lucht. Misschien begrijp ik dat nu wat beter. Het gaat over het feit dat we onderdeel zijn van de natuur en er dus niet alleen met afstand naar moeten kijken, wat overigens niet betekent dat we wetenschap moeten uitsluiten, bewijs en onderzoek horen er ook bij. Ik kan mij die worsteling met die twee kanten van kennis herinneren uit mijn poging te promoveren in de pedagogiek.

De passage die mij van dit boek het meest bij is gebleven is die over de 3 zusters. Een verbond van drie plantensoorten die samen een letterlijke voedingsbodem vormen, voor elkaar maar ook voor de mensen en dieren om hun heen. Kort verteld, Robin wijdt er prachtige passages aan, gaat dat zo: De mais komt als eerste op. De boon gebruikt de mais om omhoog te klimmen en de pompoen zorgt dat de bodem in conditie blijft. Uiteindelijk zorgen ze voor elkaar.

Wat vooral aanspreekt is dat we niet een afzonderlijke plant waarderen maar vooral de relatie ertussen, en de relatie met de mensen die zich laten voeden en de zaden verspreiden. Dit staat haaks op de koloniale monoculturen waarin we in onze westerse samenleving, ook letterlijk, omkomen. En het staat ook haaks op de westerse regelgeving die individuele belangen weet te definiëren maar tekort schiet in het benoemen van relationele belangen.

Ooit heeft in de Nederlandse wet even gestaan dat omgang tussen ouder en kind een wederzijds belang is. Maar ter bevordering van de strijd is deze mooie gedachte blijkbaar weer losgelaten. Robin gebruikt het woord 'zusters' natuurlijk niet zomaar. Wel elke keer merkwaardig vind ik dat eerder vrouwelijke woorden vallen, zoals 'moeder', 'zuster', dan mannelijke zoals 'vader' en 'broeder'. Misschien is dat een reactie, nog steeds, op het historische gebruik van mannelijke aanduidingen? Zo had Schiller, gesteund door Beethoven het over 'Alle Menschen werden Brüder' Zelf heb ik daar onlangs 'Alle Menschen werden Musiker' van gemaakt. De vervlechting, het heilige gras; sommigen noemen het commonisme. Een mooi Nederlands woord is 'gemeenzaamheid'. Denk ook aan de broeders van het gemene leven.

Toen ik met mijn zoon weer even terugkwam op dit boek moest ik spontaan toegeven dat ik zelf soms toch wat meer respect zou kunnen tonen voor wat ik eet. Weliswaar elke dag zorgvuldig klaargemaakt maar, als ik in mijn eentje ben, te vaak voor de tv en zonder dankwoord geconsumeerd. Eenmaal uitgesproken kon de verandering niet uitblijven. Ook mijn moestuintje bekijk ik komend jaar vast met andere ogen.

Joep Zander
Schrijver, pedagoog, kunstenaar